Փունջը շաբաթ օրերը կը հրատարակուի.— Տարեկան բաժանորդագրութիւնն երկու. եւ կէս արծաթ Մեճիտ կանխիկ վճարել՝, իսկ մօրթատարածութիւս եւ իւր արուարձանաց եւ իսկ գաւառաց համար՝ վէց եւ երեք ամսոց համար ալ բաժանորդ կրնդունուի.— Հատը 40 փարայ է, եւ կը գտնուի մասնաւորապես Պանչլի-Գաբու. չրափաճառ. եւ գրափաճառ. Սահեթան աղայի խանութը։ — Ծանուցմանց տողը 3 դրուշ է մէկ անգամի համար. Աւելի ամսոյ կըլլայ ան֊եկի անգամներու համար։

ՀԱՍՑԷ

Աս. Տճօրենի - Տէր Հ. Ս. Ալատաճեան

Կ. ՊՈԼԻՍ

Պալըգ - բազար Նաֆիյէ Խան վերի յարկ թիւ 16

ՓՈՒՆՋ

درعلیه‌ده بالق پازارنده نافعه خانده اوست قاده

١٦ نومرولی اوطه‌ده {پونچ} غزته‌سی صاحب امتیازی

همپارسوم آلاجاجیان

ADRESSE

H. S. ALADJADJIAN

Directeur du journal Armenien

POUNTCH

16 Nafié-Han, Balouk-Pazar 16

CONSTANTINOPLE

ԹԻՒ 2632 ԵԱՐԹԱԹ 1863—1866—1899 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 27

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՓՈՒՆՋԻ

Նիւ-Եորֆ Նաւակ մը.—Կարօտլոց յատուկ դրամն.—Էջմիածնի Առաջնորդը։

Ամերիկայի Նիւ-Եորք քաղաքէ եկեղեցականի մը գրած նամակը տեսանք անցեալներէն։ Կը յանդգնէ թէ՝ Թուրքիոյ կարօտ ազգայնոց ի նպաստ հանգանակեալ դրամը մը առնուլ և ուղղակի Պարիսաբ-քարան ղրկել. Հանար մեծ դժուարութիւն կրնայ, որովհետեւ՝ արտաքոյ Թուրքիոյ Հայ լեզուաւ հրատարակեալ թերթերու գրեթէ ամենքն ալ հրապարակագիր կընան թէ Կ. Պոլսոյ Պարիսաբ-քարանը չարաչար կը դործածէ այդ նպաստակաւ հանդանակեալ դումարները, նպաստակէն օտար ու տար բաներու համար կը վատնէ, թէ՝ այս չարաշահութիւններէն դայթակղելով բարեմիտ ու բարեսէր անձինք՝ չեն հաճիր որ ուղղակի Պարիսաբ-քարան ղրկուին իրենց նպաստի դրամները, և մինչև իսկ ապահով ու նպաստաւէտ կը համարին օտարազգի քարոզչաց յանձնել՝ կարօտելոց ձեռքը հասցնելու համար անվրէպ։

Զգաստացանք՝ արտաքոյ Թուրքիոյ հայ լեզուաւ հրատարակեալ թերթերու չարաշահութեանց վրայ, որովհետեւ դիտեմք թէ ամենց դրեթէ ամենքն ալ իբր ապահով դրամ, անաչառ, բարեսէր, աղդասէր և այլ ամէն առաքինութեանց տէր ձեռնասէր ու հաչակաւոր կոչեն, և ընթերցողները հրապուրել պատրաստ են. Հանար ամէն չարաշահութիւն, լեզուանութիւն, սուտ թիւն ուղիղ կը թուին Թուրքիոյ մէջ հրատարակեալ Հայ թերթերուն, Պարիսաբ-քարանի, Պարիսաբքի ու վարչութեան վրայ, և դայթակղութիւն կը սփռեն ամէն տ՚ըն տեղերը,—Ռումանիա, Փուլղարիա, Անդղիա, Դաղղիա, Աւստրիա, մանաւանդ Ամերիկա-յորս գտնուած ազգայնոց մէջ Հայ թերթերու մեւաքն նուազագոյն է, և հետեւաբար Հայ կեդրոնի ազգային վարչական դործոց, վարմանց ու ձեռնարկութեանց վրայ բաւական գանոթութիւն չունին այդ երկրաց մէջ հաստատեալ սիրելի ազդայնք, ինչպէս նաև Թուրքիոյ Հայ թերթերու ոգւոյն ու ուղղութեան վրայ։

Զեմք զարմանար, ըսինք, վասն դի նո՛ր չէ, այլ բազում ժամանակէ ի վեր արտաքոյ Թուրքիոյ յերեւան կելնեն Հայ լեզուի, Հայ Ազգի ու Հայ կրօնի ջատագով թերթեր, կեղծաւորաբար դիմակ ներով հրապարակելով միամիտներն ու պարզամիտներն, անարգելով անուանարկելով Թուրքիոյ թերթերն, պատրիարքարանն, հայրն, ա՛յդպէս աճիլ անանիլ, ա՛յդպէս երկնից անօթութիւնը, մերկութիւնը ազգելէ, և իրենց մելոթիւնները դոհացնել պատրաստ կը չանան առանց անաչելու, առանց խղճահարելու։ Վա՛յ այդպիսեաց։

Սակայն կարի յոյժ կը ցաւիմք, որ ուրիք ուրիք մեր ազդայինք կարեւորութիւն ընծայելով այդպիսեաց՝ անվստահութեան ցոյցեր կընեն յանդիման՝ Պարիսաբքարանի և Ամեն. Տ. Մաղաքիա Ս. Պատրիարք Հօր դէմ, որ ամենայն խստութեամբ և անաչառութեամբ կը հսկէ կարօտելոց յատկացեալ դրամին վրայ, կը պրկէ կարօտելոց, կ՚աշխատի անոնց վիճակին ծանրութիւնը թեթեւցնելու համար, կայսերական կառավարութեան դիմութեան չնորհները կը հայցէ կըստանայ, և վերջապէս իւր գործոց ու աշխատութեանց դլխին ըրած է կարօտելոց յատկացեալ դրամին արդար ու ճիշդ բաշխումն և դանկի մ՚իսկ յապաղ չվատնելնիւ։ Եթէ գոյն իսկ հակառակ չարժումներ երեւեր, իսկն գիտցողութեանց ձայներ ու դանգատներ կը լսուէին անշուշտ՝ Նորին Ամենապատուութեան ամէն գործոց ու ձեռնարկութեանց աչալուրջ դիտող պաշտօնական զանազան մարմնոց միտն կամ միւսին, ինչպէս նաև Թուրքիոյ զանազան թերթերու միտն կամ միւսին կազմանել, որ չրջապատած են Պարիսաբ-քարանը։ Մեթէ այս ամենը աչառութիւն, երեսպաշտութիւն կընանն, և անդթութեան ճիւաղներ են։

Եւ ապ, որ ի ծնէ, ի մանկութենէ մինչև ցարդ գիտցողը քալ թէ ինչ է կարօտութիւնն, ինչպէս և ո՞րչափ կը տառապի կարօտելոցն, և ո՛րքան տարբ ուիւրական է կարօտելոց յատկացեալ դրամին, մեթէ կարելի՞ էր որ լռելինք և բարձր ձայներ չհանէինք, եթէ փոքրիկ զարտուղութիւն մը նշմարելինք կամ հատուցելինք կարօտելոց դրամին կիրառութեան ու բաշխման դործին մէջ։

Կը խնդրեմք, ներսէս մէկ՝ այս առթիս մեր արտին ցաւն յայտնել նաև Ս. Էջմիածնի Աբարատ պատուական առնագրի մէկ զանցառութեան համար, որ թերեւս ակամայ և յանդիման տեղի ունեցած է։ Բիչ առնագրի վերջին թերթին մէջ հրատարակեալ տեսանք Ամեն. Տ. Մաղաքիա Ս. Պատրիարք Հօր առ Նորին Ս. Օծութիւնն ուղղած նամակի մը պատճէնը։ Նորին Սրբազնութիւնը խնդրած է որ՝ Տփղիսի լրագրաց ոմանց դայթակղական զրոյցներն, որ կը վերաբերին նպաստի դումարներու կիրառութեան, ի պաշտօնէ հերքեմ։ Պատշաճ ու օգտակար կը կրկրեմ՝ եթէ՝ Արարատի կողմանէ՝ նամակին պատճէնին հրատարակութենէն առքը, դուշակութեան յորդորներ ուղղուէին պայթակղեցուցիչ զրոյցներուն հերքնակ լրագրաց, և ապահովութեան ու վստահութեան հրատերներ առժողովրդին ի նպաստ կարօտելոց։ Այսուհետև ալ, թէև ուշ, Արարատի կը մնայ կատարել այս պարտաւորութիւնը, որով ո՛չ միայն դայթակղութիւնը կը ջնջէ, նաև թերատուութիւնը կ՚առատացնէ, այլ նաև կը քաջալերէ հայրապետով ու բարեհաճ Պատրիարք մը։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՓՈՒՆՋԻ

ՀԱԼԷՊ. 1 Փետրուար 1899։ — Այս քաղաքը՝ որ ասիական Թուրքիոյ կարեւոր նահանգներէն մին է, 3 դատաւորներ կը բաղկանայ— Հալէպ, Մարաշ և Ուրֆա։ Հալէպ եօթը մեծկակ ու ընդարձակ բլուրակաց վրայ կատարած՝ կէս մը անապատային, չրջանակաձև և մասամբ պարսպապատ բերդաքաղաք մ՚է. բարձր և դեղեցկատեսիլ դիրք մ՚ունի, և Միջերկրական ծովու մակերեւոյթէն 300 ոտք վեր կը դանուի, այնպէս որ երբ քաղաքէս 15 վայրկեան դէպ ի հիւսիս հեռի դանուող Աեպիլ անուն դիւղավայրն բարձունքէն մարդ ուշադիր ակնարկ մը նետէ քաղքիս վրայ, իսկոյն ամբողջ համայնապատկերն է որ դէմը կը անկում՝ իւր հինաւուրց ճարտարապետական այլազունակ ու պերապէս եղեւոյթներով։ Հալէպի հիմնարկութեան թուականն անոր եալ անյիշատակ ժամանակներու մէջ անյայտացած՝ դէմի զարդիս անճանաչ և անորոշ կը մնայ, թէև փչաբեր ու կցկտուր աւանդութիւն մը կը կարծէ ըլլալ 30-35 դարերու հնութիւն մը՝ իբրև յենակէտ ունենալով թէ՝ քաղքամէջի պատմական հակայաբերձ բերդին հալած ու անհետացած արձանագրութիւններ, անընթեռնելի յիշատակարաններ և հնադոյն չէնքեր ու հարուածներ ըլլիկ ու ողջիկ անիսօ այլ ներկայ վիճակներ են՝ հնադարեան ճարտարապետական դործի մը։ = Քաղքս 2 մեթի բաժնուած է — ներքին և դրսի քաղաք—։ Ներսի քաղաք յորջորջուելն բնական պատճառը սա է թէ՝ ամէն դիէն պարսպապատրփակ է, ուր ընդհանրապէս կը դանուին Աբարայ և Հրեից թաղերը. իսկ դրսի քաղքին բնակչութեան դրեթէ ամբողջութիւնը քրիստոնեայ տարրը կը կազմէ։ Նահանգին խոհուն ու ներհուն, արդարակրօն ու լուսամիտ և հատատարագէս հմուտ քին՝ հանրակրաան հիացում առած ազդ. Կուսակալն՝ հանրօդուտ և քաղաքաշէն ձեռնարկութեանց յաջողութեան դրդիռ ու քաջալերը հանդիսանալով՝ Հալէպ օրըստօրէական բարելաւման մը և յառաջադացման մը կ՚ականենայ՝ դէպ ի լիակատար ընդարձակութիւն և խոչալային աշխարհաքաղաքագիտութիւն։ = Տեղւոյս օդը կենսատու և ողջապահիկ է թէև, բայց ամառը մարդ հեգքան ու մարմրուն կեանք մը տաղիս թէ կը ճոլոպրի, և անա տարաբնը կայլափոխուի ու կը յաջորդէ անխուսափելի, բնական անվրէպ հակապատկերը՝ լափող ու կիզիչ ամրան. կծու և խառնի կատակներով լեցուն տարօրինակ, դողդոջուն ձմեռը, եղանակաց է՛ն խիստը և անողոքը, իւր բոլոր բովանդակ մերկութեամբ և ցրտին ու անհամ պաղութեամբ, ահա՛, դէմդ անկուած՝ անհատնում պատդամներ կ՚որոտայ ամպին ու ամպրոպին, յուրտին ու բուքին, և ի մի բան՝ մինոլորտային համակ ապաերդ։ Ցեղւոյս ձմեռն ապրիլ հաճելի երեւոյթ մ՚ունի. անձրև չա՛տ քիչ անգամ կ՚այցելէ մեզ. ձիրան մէջ վազանցիկ ու խաբուսիկ դարուն մը կը ընդելիք երբ այն օր անձրև չգայ. առտու մը՛ զարմանաք, դի հողն աւազուտ և պինդ ըլլալուն՝ չրաքարօտ է մինչև ծողովուրդը խմելու ջուրի համար բաւական նեղութիւն կը քաշէ. այս իսկ պատճառաւ քաղաքիս եզերապատ Գըվէդ անուն վտակի պղտոր ջրին հպելու գիջում ըրած է ամենախնամարհաբար։ = Հալէպի համային բնակչաց թիւը դրեթէ 110,000ի բարձ կատայ (մօտաւորապէս 16 հազար տուն). բնակչաց թուոյն վրայ ահա վիճակագրական տոյզ և դարադոյն ծանօթութիւններ. Աբաբ՝77000. Յոյն կաթոլիկ՝ 8000, Հրեայ՝ 8000. Հայ կաթոլիկ՝ 4500. Ասորի՝ 3000. Հայ՝ 2000. պանդուխք՝ 2000. օտարահպատակք՝ 2000. Մարոնի՝ 1850. Յոյն՝ 1000. Լատին՝ 400. Բաղդէացի՝ 150, և բողոքական՝ 100։ Հալէպի կուսակալութեան ամբողջ բնակչաց թիւն է 815,323, որոց 704,594ը՝ իսլամ, 97,362ը՝ քրիստոնեայ, 9439ը՝ հրեայ, և 3728ը օտարական են։ Ընթացիկ լեզուն արաբերէն է, որուն մէջ առհասարակ ձուլուած, կորսուած են բերբերական ընդհանրապէս ազգաց լեզուները՝ չկրնալով ամբողջ մի-ապղպղումներ ապղպղումն։ Արաբերէնի ոճերն բազմահոծ՝ արական իգական ձեւերն այլազան՝ և ամաչուածք հարուստ և անապատ են. միայն թէ սակրկրկ մը չէ, շատ գժուար է։ Ուրացուն՝ կարծես՝ սահմանուած է լո՛ր բանաստեղծական ասիանալից ըղդացմանց արտայայտութեան համար. ալեվիվուկ և ծէգծեգուն, հրապարիչ ու հմայիչ, ճկուն ու ճապուկ չէ՛ն մը ունի իւր մէջ. բարական հիասքանչ ու գոլարիկ նուագածութեան՝ ականջալուր երաժշտասէր մը, ճարտար աչուղներու և վարպետ երգիչներու թրթռուն, դգայուն և նուագուն ձայներէն, և մեղաթաղիկ, հոդեզմայլիկ ու սրտահմայիկ եղանակներէն ապաւորուած, ոդեւորուած, թովուած ու զգլխած՝ պահ մը վիպական, երանաբոյր ու անծանօթ աշխարհ մը պիտի կարծէ ինքզինք՝ իւր ապշած, դլխորած միջավայրին մէջ։ Սակայն ի՞նչ հարկ կայ երկարել... տակաւ դրկիս անզօր կը դառնաի արժանավայել դրուատիքն ընել այդ արաբական փափկիկ ու սիրունիկ, սիրաշէտ, սիրայոյզ, դգացումով բեղուն, խանդով թաթաւուն, մըղձանորոգ եռանդով աւլցեալ, աղոյժ, մեղանոյշ, սիրանոյշ եղանակաւորման և հոդեցունց ուրացութեանց ներդաշնակութեան։ Մարդ կը թուլնայ, կը մնայ՝ ի լուր այդ հոգենուագ երգիչին, որու քաղցրաձայն սրտի հալ ու մնչ դգայնութիւններու հոսանուտը կը դրոչմէ, կը սիրահոսէ հանդիսատեսին սրտին ծալքերուն մէջ։ Արաբայի աչուղներու համար՝ մեծ բերկրանք ու հրճուանք կ՚առթեն հարսանիքները, ցայգանուագները, պարահանդէսները, երեկոյթները, և մանաւանդ փեսայհրաւէրի խընջոյքները (արաբ. Ալրա կ՚ըսեն)։ = Հալէպահայ դաղթականութեան ծագումը բաւական հին անցեալի մը հետ կապ ունի, ա՛յնպէս որ՝ կ՚ենթադրուի թէ՝ 8-9 տարիէ ի վեր այլահոսած է. Այս պանդխտաբնակ կեդրոնին մէջ հայ դաղթականաց զբաղմունքը ծագոյն մասամբ արհեստագործութիւնն է եղած, իսկ փոքրամասնութիւն մը վաճառականութեամբ կը պարապի. ընդհանրապէս Աբաբկիրի և Զմիւռնիոյ ազդայինք արհեստաւոր ու մասնաւորապէս խոհարար են. վերջերս ասոնց թիւն տասնապատիկ է։ Սասունցիք, որք հայ դաղթականց է՛ն նախասիրելիքը կը համարուին և որոց բարեպաշտիկ չերմեռանդութիւնը կայ ու կը ծնայ յատէտ, կերդարին չաղացպանութեամբ և հացադործութեամբ. սակայն անկեղծ ըղձալու համար

կը հարկադրուինք յա՛ կործանիչ ճշմարտութիւնն յայտնել թէ՝ ազգային Մուհաջրէմ ամսոյն սկիզբը (Մայիսին կը հանդիպի, յորում վարձակալներու տարեդլուխն է) չազագը և փուռ վարձելու առեն՝ հակառակաբար այն-պիսի բարձր վարձքեր կ'առաջարկին, որ ամավերջի ու հաշուեյարդարութեան օրը յանկարծակիի եկած՝ կը նշմարեն որ ամէն բան չահեր են՝ բայց ի լրացման վաստակէ։ Ա՛յժմ այս պարագան մեկդի. ահա՛ ուրիշ մ'ալ, որ ո՛չ նուազ աղետաբեր է. վաճառականներէ և չահադէտ վաչխառուներէ փոխառութիւն կը-նեն՝ օրինաց արամադրածէն կրկնապատիկ, եռապատիկ, և չգիտեմ՝ քանի՛ պատիկ աւելի տոկոս վճարելով. այս ոչ-խելացի ու անտրամաբան երեւոյթի՝ այլ եւս իրենց բարքերու մէջ յոռի ու տգեղ յատկանիշն եղած է։ Սա-տունիք կաղմուած քով առնդ ու կայտառ և մուսուրապէս յետաձիայ ընդունակ են. սանկ բարակ բա-ներու, մանր մունր ինչերու, և յաւաշդիմութիւն ըսուած իրենց անհատկնալի բառին կարեւորու-թիւն չեն տար. այսու ամենայնիւ իրենց մէջ կը գտնուին անտանկներ ալ, որ թէև գործն ու բազդը կը ժպտին, սակայն, ո՜հ, աւա՜ղ, որ այն զգլխիչ հեզուկը, մտամոլոր ալքոլը շատ չուշանար, կուգայ զի-րենք տկլոր (աղքատ) ընելու։ Տեղւոյս հայք 4-500 անուր կը հաշուին, որմէ 2-300 տունը քնիկ կոչուած տարրը կը կազմէ, իսկ մնացեալք ցանուցիր տեղերէ հաւաքուած, հաստատուած են մեծամասնօրէն. շատ մը տեղացի-ներու համար՝ մեր լեզուն չկայի պէս բան մ'է դարձած. հաւա-նաբար կը կարծուի թէ՝ տեղացի հայոց մէջ յառաջադոյն հայերէ-նը գործածելի լեզու մ'ըլլալու էր, ըստ որում դրեթէ երկու տասնեակ տարի առաջ նահան-գիս պաշտօնական լրագիրն երկ-լեզու էր, երեսին մէկին ալ հայե-րէն լեզուաւ հրատարակուած ըլ-լալով։ Քառասուն Մանուկ անունով եկեղեցի մ'ունինք, ուր համակ հնութիւն կը բուրէ և որու պա-տերը զարդարուած են սրբանը-կարներով և այլ բազմատեսակ պատկերներով. եկեղեցւոյն մէկ կախուած վերջին դատաստանի տաւեղրագիծը, որ առաւելապէս մեծ ու խոշոր զանգուած մ'է, տարտազդեցիկ ու ահեղի երե-ւոյթ մ'ունի. շատ անգամներ ես-րոպացի հետաքրքիր հնախոյզներ այցելած ու տեսած են զայն և մինչև անգամ դնել ուզած են, սակայն ծերունի լուսարար Ոզու Իսկէնտէրին խօսքին նայելով՝ չեն տուած՝ 4-500 ոսկի առաջարկուած ըլլալով հանդերձ։—Ունինք նաև Ը. Ա. տասնամեայ մատուռ մը սիրուն ու փոքրիկ, որ միայն ի-գական սեռին առանձնայատուկ է։ =Ա՛յժմեան կրթական բարեկար-գութեան մօտիկ վիճակը պահ մը մտածել կուտայ որ՝ եթէ շարու-նակութիւն ունենայ, իրական ար-դիւնք մը պիտի տայ օր մը չէ օր մը. կարապետ Եփ. Թուխմանեան՝ մանչ տղայոց դատախարակու-թեան, և Օր. Զարուհի Գարա-կէօզեան՝ աղջկանց բարեկրթու-թեան սեպուհ գործին գլխաւոր սատարիչներն ու երկսեռ ման-կըտւոյն բարոյական և մտաւորա-կան չէնքին բարելաւման, բար-գաւաճման ու ծաղկման առաջին ռահվիրաներն՝ սիրելի է մեզ յուսալ թէ՝ իրենց գործունէու-թեան սահմանն ևս առաւել կ'ըն-դարձակեն ու գործին զարկ և մշտամ կուտան։ Անտրանելի է նաև Պատ. Հոգաբարձութեան մեղսակցութիւնն, որուն կը պարտիմք մատամբ գոյացի ներ-կայ բարեփոխական վիճակը։

Զարեհ Կենճեան

ՊԻՂԱ. 19 Փետր. 1899։—Ս. Սարգսի ծոմք.— Հարսանիք մը.— Ս. Պատարագին շրջաբերականը.—Կարօ-տեղոց ի նպաստ հանգանակութիւն եւ այլն։ — Գաւառացին ծանօթ է իր ջերմեռանդութեամբ եւ կրօնասիրու-թեամբ։ Կրօնքն ամէն բանէ վեր կը նախադասէ, ամէն բանէ աւելի կը յարգէ, կը պատուէ եւ կը մեծարէ։ Երբ կրօնք բառը լսէ, սրտաստարօտու կը մնայ. կրօնական պատմութիւններ ու առակներ սիրով կ'ունկնդրէ եւ ու-շի ուշով կը հետեւի. վերջապէս կը-րօնքին ամէն մասերը ու մասնիկները կէտ առ կէտ կը յարգէ։ Պահքը եւ ծոմապահութիւնը իր գլխաւոր յատ-կանիշներն են։ Գրեթէ ամէն գաւա-ռացի չաբաթական եւ զանազան պահոց օրերը, Զատիկ մեծ պահքին 50 օրերն ալ, յօժարութեամբ ուրախութեամբ կը պահէ. շատ պառաւներ ալ նոյն օրերը ծոմապահութեամբ կ'անցընեն։ Հայ աղջիկները Առաջաւորաց բարե-կենդանին երկուշաբթի օրէն սկսեալ մինչեւ չորեքշաբթի առաւօտ, ամբողջ 2 ցերեկ 3 գիշեր, առանց ուտելու ու խմելու ծոմապահութեամբ կ'անցընեն, ի յարդանս Ս. Սարգսի քաջայաղ-թին, եւ այնուհետեւ իրենց աղգա-կանաց ու բարեկամաց կողմանէ տե-սակ տեսակ ուտելիօք եւ ըմպելիօք կը մեծարուին, եւ զանոնք Դշ. օր եկե-ղեցւոյ ժամերգութենէն յետոյ իրենց 48-50 ժամու ախորժակով կ'ուտեն եւ կը խմեն։ Բայց ցաւալի է ըսել թէ՝ մեր փափկաճաշակ Պօլսեցիներուն չը-նորհիւ շատ մը գաւառներ պահքն ու ծոմը մոռցած են, եւ ծանր է ըսել որ թերեւս նոցա չնորհիւ քանի մը տարիներէ ետքը բոլորովին բնաջինջ լինի, ի մեծ վիշտ ղերեզմաններու մէջ հանգչող լուսահոգի նախահարց, ո-րոնց վերջին ժամերուն առաջին եւ գլխաւոր կտակն էր,—սիրել զեկեղե-ցին, սիրել զմիմեանս, յարգել կրօն-քին ամէն մասերը, չ'ուրանալ զայն։ =Ս.յս կիւրակէ կատարուեցաւ քաղա-քիս աղնիւ երիտասարդներէն եւ Հո-գաբարձութեան եւ Թալրոցասիրաց ըն-կերութեան անդամներէն՝ մեծարոյ Ստեփան Եփէնոի Թորոսեանի ամուս-նութիւնն ընդ օրիորդ Ն. Յակոբեանի։ Գրեթէ ամբողջ հայ հասարակութիւնն ներկայ էր հարսանեաց հանդիսին. նոյնպէս օտարազգեաց առաւել բազ-մութիւն մը։ Ստեփան Եփէնոի Թո-րոսեան ա՛չ միայն ուսեալ է, այլեւ կրթեալ, եկեղեցասէր ու գեղեցկա-ձայն երաժիշտ. ամէն կիւրակէ եւ տօն օրեր գալոց գասին կը նախադահէ, եւ իր քաղցր ու ազուշ ձայնով մեղե-դիներ, տաղեր կը գեղգեղէ. եկեղեց-ւոյս մէկ զարդն է։ Օրիորդ Ն. Յակո-եան ալ հլու եւ պարկեշտ երիտա-սարդուհի մ'է. տղայ հասակէն որը մնացած զարգացած է։ կը ջնորհաւո-րենք երկու նորապսակ ամուսիններն, մաղթելով երջանիկ տարիներ։= Մեծ ուրախութեամբ լսեցինք՝ Ս.մեն. Ս. Պատրիարք Հօր չրջաբերականին վրայ, Թէքիրտաղի մէջ իսկոյն մասնախումբ մը ընտրուիլն, եւ կարօտ գաւառաց-ւոց համար հանգանակութեան ձեռ-նարկուիլն։ կը յուսամք որ արդիւնա-ւոր պիտի ըլլայ սոյն ձեռնարկութիւ-նը։ Թէքիրտաղի ազգայինք արդէն նշանաւոր եղած են՝ քանի մը գաւա-ռային որբանոցաց մէջ իրենց նպաս-տով անոք տղաներ պատսպարելնուն համար։ Ջալաքիս եկեղեցւոյ մէջ ալ կարդացուելով յիշեալ չրջաբերականը՝ Թաղ. Պատ. Հայրապետն հանդանա-կութեան ձեռնարկով եռանդը ազ-գայինք տկատած եւ ժանեակել։ Շատ ազէկ կ'ընէ որ ուրիշ չորեքշաբթի տե-ղեր ալ այսպիսի ձեռնարկութիւններ ընէ։ Ջ՛միտ մեղրաքաղիդ, այլ եւ գաւառաց մէջ բարեկենդանի առա-թիւ զանազան ծախքեր կ'ընեն. եթէ գոնէ կէս առ կէս զնդացին այդ ծախ-քերն՝ կարելի է նեղբին գաւառաց կա-րօտ ժողովրդեան մէկ մասն լանամել մխիթարել ժամանակ մը։ = Գոհ եմք լսանալով որ՝ Տ. Թաթուլ վարդապետ Զմկոածագէ Պալըքէսէր կը զրկուի իբ-րեւ առաջնորդական տեղապահ։ Մեր քաղաքն ալ Պալըքէսէրի Թեմերէն է։ Տ. Թաթուլ վարդապետի գործունէ-ութիւնն ու աչալրջութիւնը հոգաբա-ձու ընտրելով՝ տարակոյս չունինք թէ Պալըքէսէրի վիճակի ազգայնոց ալ օգ-տակար պիտի հանդիսանայ։ Անընդ-հատ Զմկոածագէի վիճակի ազգայինք ալ գոհ պիտի ըլլան, որովհետեւ Տ. Կորիւն վարդապետի պէս անձնուէր եկեղե-ցական մը պիտի հովուէ զիրենք։ Կար-դացած եմք՝ երզրումի Կարմիր վանուց մէջ Տ. Կորիւն վարդապետի լանամոց ներքեւ գտնուած որբանոցին բարե-կարգութեան վրայ լրագրոյդ միջոցաւ հրատարակեալ ուրախալի ծանօթու-թիւններն։ Ս. Ս. Ց.

ԱՅԻՕՆ-ԳԱՐԱՀԻՍԱՐ. 10 Փետր. 1899։—Հառաչ։=Աստուա՛ծ լար, եթէ ծանր մեղքիս համար, կուզեմ ինքզին-քըս սպաննել եւ չեմ կրնար, բայց ընորհալից ակնարկդ զթութեան, որ արփիափայլ կը ճառագայթէ, կըս-պաննէ զիս ամէնօրեայ։—Հիմայ հաս-կըցայ, որ անհատնելի անզթութիւն մը թելպէտ քեզի զժոխք տանելիք տուած մարմիններ խարշտանելու հա-մար, բայց դիւրահասկնալի զթութիւ-նըդ՝ իւր ազգած ամօթով ու ապա-շաւով բուն իսկ ի ներխս չիս (սրտիս մէջ) կը հասատ զայն (զժոխք), մեղա-պարտ եղած չըլլալու տենչանքը՝ տան-ջանք ընելու համար մարդուս։—Ծուա-սահատութիւնս հեղձամղձուկ պիտի ընէր զիս, եթէ բուն իսկ երկնատեսչիկ ախորժութենէ վիճիթարութիւն չը-գտնէի։ Ո՛վ սքանչելիք, մինչ աչ-սուրբ իրողութեանց վրայ ցաւ՝ հոգեմաշ դառնութիւն միայն կ'ազդէ, իսկ սըր-բատեսչ բաներու վրայ վիշտ սրտի մորմոքումն ալ կենսախայտ նորո-գութիւ կը պատճառէ՝ բուն իսկ տերայն մատուռքէն՝ սիրոյդ ախորժանքը բըղ-խեցուանելով։ = Ո՛հ, այս հոգենորոգ ազդումդ ոսկեղէն չղմա՞յ է սիրտս երկրէ երկինք վերամբառնալու, եւ ա-նոր անդնդախոր վիհերուն մէջ սեւ թախծութեան դժոխային մռայլը՝ երկ-նադարձ երանութեան լուսոյ փո-խարկելու համար։—Ո՛վ անճառ զը-թութեան լոյս, ինչո՞ւ այս արցունքիս կարեւորութիւն տալով՝ սրտիս այս անիծապարտ մառախուղին մէջ կը պի-տնես թափանցել եւ սրբանշյալ զը-ութութիւն ու երկնային քաղցրու-թիւն հեղուլ։ Ալ մի՛ ծագիր, կաղա-ջե՛մ, թէպէտ ապերախտութեանս ա-մօթը կ'անհետացուներս այդպէս ընե-լով, բայց միանգամայն կըսփոիես. իսկ ես խոր ու սեւ տխրութիւն մը կուզէի անսփոփելի վիշտ մը յաւերժա-ցնելու համար։ — Ո՛հ, երանի թէ ինծի կարելի ըլլար, հոգեվարքի ցաւ կրելու համար բազմիցս մեռնիլ ու ղղինալ, եւ դարձեալ մեռնելու հա-մար հոգեվարքի ցաւ կրել՝ ի քաւու-թիւն մեղացս։ Սպրիլ չեմ ուզեր, բայց ամէն վայրկեան մեռնիլս զգալու համար չեմ ուզեր մեռնիլ, որպէս զի եմէ քո վհուհիւն չ'զիջանիր՝ ինձմէ, այս յանչախս փոքր հիւղէս վրէժ առ-նուլ. անով ես ինձմէ առնուի քու վը-րէժդ անզգամ պատուիրանազանցու-թեանս ի պատիժ, եւ այնպէս արդա-րացած մեռնի։—Բայց ո՛վ լոյս ան-ճառ, ինչո՞ւ կը թափանցես յիս (իմ սիրտս), եւ այն գառն վախքս իրա-գործել չես տար ինձ։ — Ո՛հ, գարեր չին բաւեր լալու համար ապերախտու-թեանս անհունութիւնը, իսկ յաւիտե-նականութիւնն անգամ չ'բաւեր օրհ-նաբանելու համար երախտացդ ամ-բաւութիւնը։

Խաչատուր Ս. Բաղտասարեան

ԱԶԳԱՑԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ամրաշէ կը գրեն մեզ թէ՝ գալուվանաց փոխվանահայր Գերաիան Գեր. Տ. Եղիշէ Եպիսկո-պոս, անցեալ կիւրակէ, Փետր. 21, չրվագաւառել ի միաբանութենէ, իւր անգրանիկ ձեռնադրութիւնը կատարեց՝ քահանայական կարգ տալով ձանիկի վիճակէն ղրկուած Բովհաննէս և Համբարձում անուն ակերացուներու, որ քանի մը ամիս է վեր կ'ուսանէին գալուվանքին մէջ։ Առաջինն անուանեցաւ Տ. Արիստակէս, և երկրորդն՝ Տ. Վրթանէս։ Ձանիկի առաջ. տե-ղապահ Գեր. Տ. Բարկէն վարդա-պետ անցեալ տարի ալ չորս քա-հանայուս ղրկեց, որ վեց ամիս ատն գալուվանքին մէջ վարժուե-լէ ետքը՝ ի Գ. Գոլիս ձեռնադրե-ցան Երուսաղիմայ պատրիարքա-կան փոխանորդ Երէցեան Գեր. Տ. Գէորգ Եպիսկոպոսէ։ Ա՛յս օրերս յիշեալ վիճակէն երեք քահա-նայուք ալ գալուվանքն ղըր-կուած են ուսանելու համար։

—Ր. Դրնէն Պատրիարքարանի յանձնուած է՝ վանայ առաջ. նոր-ընտրեր տեղապահ Ալանեան Գեր. Տ. Ներսէս Եպիսկոպոսի պաշտօ-նավարութեան համար պէտք եւ-զած հրամանագիրներն։

—Կրան. Ժողովը խնամալով որ՝ գաւառաց ազգային եկեղեցւոց մէջ պաշտօն կատարելու և քարոզ խօսելու թոյլտուութիւն կ'ըլլայ օտարազգաց քարոզչաց, որոնց չընդունակութիւնը պատուիրել որ այդպիսի թոյլտուութիւնը ընաս-տեղի չտանեն այսուհետեւ։

—Հիւանդանոցի ի նպաստ նը-ուազահանգէսն՝ որոյ վրայ նախ-նական ծանօթութիւն մը հրատա-րակած էինք, անցեալ կիւրակէ կատարուեցաւ ի Բերա Իտիսն Ֆրանսեզի դահլիճին մէջ, և չա՛տ վառաւոր ու արդիւնաւոր եղաւ։ Ազգային ու օտարազգի նշանաւոր անձինք, երկու տեսէ, 6-700 ի չափ, ներկայ գտնուեցան։ Հան-դիսին վերակացու աղնիւ տիկնոջ ու օրիորդաց և Հիւանդանոցի պատուարժան հոգաբարձութեան անձնուէր վարմանութեան չը-նորհիւ ոսկեայ 300ի չափ մէկ լիրանոց տոմսերն, և եղան նուի-րատուութիւնք ալ։

—Գումգափուի դպրի եկեղեց-ւոյ մէջ՝ անցեալ կիւրակէ Գրի-գոր Խաչատուր անուն անձն քա-հանայ ձեռնադրուեցաւ Գայսարե-ոյ Բլրակ գիւղի եկեղեցւոյ հա-մար։

—Ազգային ծանօթ բարերար-ներէն Մ.քայէլ Եփէնոի Թակոր-եան՝ անցեալ չորեքշաբթի օր եկեղե-ցին վառ վարձատրանք մը ընծա-յելէց։ ի հարկէ միայն բանիս չը-մխիթարեց . . . ։

—Հասատատուիր՝ Գահիրէի գերմանական հիւպատոսարանի մէջ վաճառանոտ Նուպար փաշայի կտակագիրը ունենալուն ղրկուեցաւ Ըստ տարւոյ՝ 3½, և ըստ այլոյ կրկնապատիկ աւելի միլիոն լիրա-յի հարստութիւն թողած է մեծ-անուն հանգուցեալն։

—Պալըքէսէրի առաջ. նորըն-տիր տեղապահ Տ. Թաթուլ վար-պետ՝ առաջիկայ տարւոյ 1 ին Զմկոածագէ Կ. Գոլիս պիտի ուղե-ւորի, և ապա պիտի երթայ իւր նոր պաշտօնավայրը։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բումելիի Գաւօլա ու Սէլա-նիկ նահանգաց պաշտօնական լը-րագիրք կը հերքեն օսար լրա-գրաց հրատարակած տեղեկու-թիւնները։—Գաւօլացիք կը ծա-նուցանէ թէ՝ նահանգին մէջ կա-տարեալ անդորրութիւն կը տիրէ, ամէն ոք իւր գործերով կըզբաղի, Ա.ֆիոնիա և ուրիշ քանի մը պուլ-ղար անտանթ լրագրաց դրածնե-րը բոլորովին սուտ ու դրպարտու-թիւն են, և հասարակ դէպքեր՝ որ ամէն տեղ սովորաբար կրնան պատահիլ, ուռեցուցած են հակա-ռակառքը ոգւով։ — Սէլանիկին ալ բացէ ի բաց կը հերքէ՝ Սէլա-նիկի ու Խարիսէի կողմերը այս օրերս օսմանեան զօրաց աւերնա-լուն լուրերն, որ մայրաքաղաքէս հեռագրեր են եւրոպական լրա-գրաց։ Ա.րդարեւ՝ կը յաւելու, Սէ-լանիկի ու Խարիսէի նահանգաց և Բալկիի ուրիշ կողմերն, գոնու-թի՛ւն Աատուածոյ, անդորրութիւնն ու խաղաղութիւնը չա՛տ կատար-եալ է, զօրաց թիւն աւելցուելու պատճառ չկայ բնաւ, և Սէլանիկ եկած մուս մը զօրքն՝ դինուորա-կան չքնանն աւաքատունն ուզ դրկուած են։

—Պետական խորհրդոյ անդամ կարգեցաւ՝ կրետէի հետաքրքիր հարց մը նախորդ օրնական Խամպիլ պէյ։

—Նախարարաց ժողովոյ որոշ-մամբ դրուեցաւ գաւառները, որ պատասխանատուութեան տերդ տուող վարմանց մէջ գանուող պաշտօնեայք արդար ու անաչառ քննութեան ենթարկուին, պաշ-տօնազրկ ըլլալով՝ ուրիշները ընտրուին, և բացայայտ նշանակ-ուին պաշտօնադրկութեան պատ-ճառները։

—Օգոստ. Սուլթանին մտանա-ւոր բժիշկն՝ Խամէթ փաշա՝ անց-եալ շաբաթ օր մեռաւ և հանդի-սիւ յուղարկաւորեցաւ կայսերա-կան անձնական ծախքը։

—Օսմանեան թղթադրամներն վախել. որոշուած է։ Սպարապե-տութեան դրան համարակալու-թեան դիւանի անդամներէն նոր-մի պէյի մտուցած կաղապարնե-րը բնդունուած են, և ըստ այնմ պիտի պատրաստուին։

— Իզմիրի մէջ վախճանեալ տիկին Փիւբէճիօղլու (92 տարե-կան) 60000 ֆրանք կտակը է Էնդաբէի մէջ իւր անունով կա-ուցեալ երկսեռ վարժարանի մատակարարութեան համար։

— կայսերական հրամանաւ՝ մաքսային վերաքննութեան օր-նական Մէհմէտ Ալի պէյի նախա-գահութեամբ յանձնաժողով մը կազմուած է՝ որպէս զի մաքսա-տանց ընդհանուր դործառնու-թիւնները քննէ, և մաքսատուն-ներէ ակնկալելի օգուտներն լիա-կատար ստանալու միջոցներ խորհի։

Ղ Ա Զ Ե Տ Ա

Ս. Պոլիս. 27 փետր. 1899

Օսմանեան ֆոնտերի . . . 25-23
Եւրոպական վճարովի թղթակ. 132-½
Ֆրանսայի 870-04
Մէճիտիէ 108-03
Օսմանեան լիրան 100 գրուշով
Թղթադրամ 96-00
Հնդկական 103-½
Եգիպտական 102-30
Լուիզեան 8-30

— Ինչպէ՞ս կը բացատրէք այն երեւոյթը, որ Ռուսիոյ մէջ 110 տարի առաջ մեծ մարդ մը կամ մեծ գործ մը չի կրնար ելլել, եւ ամէն բան ինկած է միջակութեան մակարդակին վրայ, մինչդեռ Ռուսիոյ մէջ ամէն ատեն մեծ տաղանդներ կը ծագին, որոնք կը զարգանան եւ կը հասնին մեծ գործերու։

— Ռուսիոյ մէջ ամէն ինչ կը կատարուի ինքնակալութեան ներշնչումով, ուստի ամէն ինչ կը կենտրոնանայ ցարին վրայ։ Ան է որ կը ստեղծէ մեծ մարդիկ, ան է որ կը ոչնչացնէ զանոնք։ Ան է որ կը ստեղծէ մեծ գործեր, ան է որ կը կործանէ զանոնք։ Ան է որ կը ստեղծէ մեծ ազգ մը, ան է որ կը դատապարտէ զայն ամենախոր տգիտութեան մէջ ապրելու։ Ռուսիոյ մէջ ամէն ինչ կը կատարուի ցարին կամքով, ինչպէս որ ամէն ինչ կը կատարուի Աստուծոյ կամքով։

— Ձեր կարծիքով ի՞նչ պիտի ըլլայ Ռուսիոյ ապագան։

— Ռուսիա ունի ապագայ մը, որ կախում չունի ոչ մէկ մարդկային ուժէ։

ՇԱՐՈՒՆԱԿ

ՕՆՈՒԵՈՐ ՀՈԼԼՈՒԱՅ

ՎԻՒԼՈՆԻ ՀՈՒՆԱՐԱՆ

Ամենայն իրավունքներ պահպանված են հեղինակի և հրատարակչի կողմից։

— Ես ինքս էլ չգիտեմ, թե ինչպես եղավ, որ ես այդ ամենը ասացի։